

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen
t.a.v. Dhr. drs. E.W. Bezem
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

e.w.bezem@minjenv.nl

Datum 19 januari 2026
Onderwerp Aanbiednota bij onderzoek 'Jeugdige verdachten beter in beeld? Een
haalbaarheidsstudie naar de betrouwbaarheid van de Ritax-data uit
het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen voor
vergelijkingen over de tijd'

Geachte heer Bezem,

Het WODC heeft op verzoek van het Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) een haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar de vraag in hoeverre gegevens uit de Ritax van de Raad voor de Kinderbescherming, die onderdeel zijn van het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ), geschikt zijn om ontwikkelingen in kenmerken van jeugdige verdachten over de tijd te onderzoeken. De aanleiding voor dit onderzoek was de behoefte om recente ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit, zoals die worden gesignaleerd in de Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC) nader te kunnen duiden aan de hand van veranderingen in kenmerken van jeugdige verdachten. Ritax gegevens meten risico- en beschermende factoren van jeugdige verdachten. In potentie kunnen deze gegevens specifiekere inzicht geven in veranderingen van kenmerken van jeugdige verdachten over de tijd. Dit kan voor beleid van JenV aanknopingspunten bieden voor gerichtere of nieuwe aanpakken op het terrein van jeugdcriminaliteit. Belangrijk is dan wel dat de Ritax gegevens over jeugdige verdachten consistent over de tijd en in verschillende regio's worden geregistreerd. In deze haalbaarheidsstudie is dit onderzocht. De maatschappelijke relevantie is dat betrouwbare informatie over kenmerken van jeugdige verdachten over de tijd belangrijk is om ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit te duiden, zodat ook gerichtere beleid kan worden gevoerd en interventies kunnen worden ingezet. De informatie draagt bij aan een adequate verantwoording van beleid op het terrein van jeugdcriminaliteit aan de Tweede Kamer.

In deze nota beschrijft het WODC enkele hoofdpunten uit het onderzoek. Voor de volledige resultaten verwijzen we naar het bijgevoegde rapport.

Dep. VERTROUWELIJK

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.wodc.nl

Ons kenmerk

7065508 / project 3407

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Belangrijkste uitkomsten

Uit deze haalbaarheidsstudie blijkt dat het momenteel nog onvoldoende verantwoord is om Ritax-data structureel te gebruiken om ontwikkelingen in kenmerken van jeugdige verdachten over de tijd te onderzoeken. De gegevens vertonen te veel variatie bij invullen en registratie, zowel regionaal als in verschillende jaren om betrouwbare vergelijkingen tussen jaren mogelijk te maken. Dit blijkt uit recente literatuur naar het gebruik van het LIJ, gesprekken met professionals over het invullen en registreren van de Ritax gegevens en empirische analyses van twee jaren van Ritax gegevens. Er zijn relatief veel onbekende waarden en het is onduidelijk hoe selectief de gegevens zijn over dat deel wat wel bekend is. Daarmee ligt structureel gebruik van Ritax gegevens voor tweejaarlijkse monitoring, zoals de MJC, momenteel nog niet voor de hand. Incidenteel onderzoek waarbij de Ritax gegevens op microniveau worden gekoppeld aan een bron waarin alle jeugdige verdachten of veroordeelden zitten biedt mogelijkheden, mits rekening wordt gehouden met de beperkingen van de gegevens. Verder biedt deze haalbaarheidsstudie aanknopingspunten voor de praktijk om de kwaliteit en bruikbaarheid van de Ritax gegevens voor dergelijke onderzoeksdoeleinden in de toekomst te versterken.

Wijzigingen aan het instrument en regionale variatie

Uit het kwalitatieve deel van het onderzoek blijkt dat de consistentie van registratie van Ritax-gegevens over de tijd beperkt is. Inhoudelijke wijzigingen aan het instrument, waaronder de invoering van de 'Ritax 2.0' in 2022, hebben geleid tot een methodebreuk, waardoor gegevens van vóór en na deze wijziging moeilijk vergelijkbaar zijn. Gegevens vanaf de Ritax 2.0-periode zouden in beginsel wel gebruikt kunnen worden voor onderzoek naar ontwikkelingen over de tijd, maar alleen onder bepaalde voorwaarden.

Uit interviews en focusgroepen met professionals, werkzaam in de jeugdstrafrechtssketen blijkt dat er regionale verschillen bestaan in de wijze van afname en registratie van de Ritax. Het is onduidelijk in hoeverre deze over de tijd stabiel zijn of juist verschillen van elkaar. Deze variatie beperkt de bruikbaarheid van de Ritax-data voor vergelijkingen tussen regio's, subgroepen over de jaren.

Onvolledigheid en selectiviteit van gegevens

Uit de kwantitatieve analyses over 2022 en 2023 blijkt dat een substantieel deel van de items in de Ritax bron niet volledig zijn ingevuld. Met name binnen de domeinen gezin, attitude/houding en relaties komen relatief veel 'onbekend'-scores voor. Daarnaast verschilt de mate van ontbrekende waarden naar geslacht, leeftijd en regio. Dit wijst op mogelijke selectiviteit van de beschikbare gegevens. Omdat dan onduidelijk is hoe representatief de bekende gegevens voor de doelgroep van jeugdige verdachten in een specifiek jaar zijn, bemoeilijkt dit de interpretatie van ontwikkelingen over de tijd als enkel de Ritax als bron wordt gebruikt.

Hoewel demografische kenmerken zoals leeftijd, geslacht en regionale spreiding in 2022 en 2023 grotendeels stabiel bleven, kan op basis van deze twee jaren, ook

Dep. VERTROUWELIJK

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.wodc.nl

Ons kenmerk

7065508 / project 3407

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Dep. VERTROUWELIJK

gezien de aanzienlijke mate van 'onbekend'-scores, hieruit weinig worden geconcludeerd over veranderingen in delict zwaarte of risicoprofielen van jeugdige verdachten.

Data governance en structurele levering

Er lijken juridische en technische mogelijkheden te zijn om Ritax gegevens op microniveau structureel beschikbaar te stellen aan het WODC. Voornamelijk ontbreekt echter een voldoende zwaarwegende blijvende noodzaak die structurele leveringen van gegevens op microniveau vanuit privacy oogpunt rechtvaardigt. Tevens vragen structurele leveringen om forse capaciteitsuitbreidingen en opbouw van kennis waarin nu niet is voorzien.

Mogelijke benutting uitkomsten onderzoek

De uitkomsten van deze haalbaarheidsstudie bieden aanknopingspunten voor toekomstig gebruik van gegevens van de Ritax voor onderzoek. Het terugdringen van 'onbekend'-scores, met name in domeinen waar deze veel voorkomen, is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Meer uniformiteit in afname en registratie, landelijke afstemming van richtlijnen en gerichte training van raadsonderzoekers kunnen bijdragen aan beter bruikbare gegevens. Daarbij is het belangrijk oog te houden voor de discretionaire ruimte die nodig is voor maatwerk in individuele adviezen van de Raad voor de Kinderbescherming.

Daarnaast kan *incidenteel* onderzoek naar ontwikkelingen in achtergrondkenmerken van jeugdige verdachten of justitiabelen over de tijd mogelijk zijn. Mits zorgvuldig wordt omgegaan met ontbrekende waarden en de selectiviteit van de data. Hiervoor is het wel nodig de Ritax-gegevens op microniveau aan een externe databron met informatie over de volledige populatie jeugdige verdachten te koppelen.

Belang voor de maatschappij

Het onderzoek draagt bij aan de beleidsmatige kennis over de mogelijkheden en beperkingen van bestaande registraties in de jeugdstrafrechtketen, bijvoorbeeld om ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit te duiden. Deze gegevens, zoals die van de Ritax, worden immers primair verzameld voor besluitvorming in individuele zaken en zijn niet direct toepasbaar voor monitoring of evaluatie van beleid vanwege mogelijke selectiviteit op groeps- of populatieniveau. Door expliciet inzicht te geven in de volledigheid van de Ritax-gegevens en (in)consistentie van registreren, regionaal en over de tijd, maakt de haalbaarheidsstudie duidelijk dat niet zonder meer conclusies kunnen worden getrokken over ontwikkelingen in risicoprofielen van jeugdige verdachten over de tijd. De studie maakt duidelijk dat gegevens die worden gebruikt in de strafrechtketen voor besluitvorming in individuele zaken, eerst zorgvuldig moeten worden bestudeerd op hun bruikbaarheid alvorens ze in te zetten voor monitoring en evaluatie van beleid in de jeugdstrafrechtketen.

Dep. VERTROUWELIJK

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.wodc.nl

Ons kenmerk

7065508 / project 3407

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Dep. VERTROUWELIJK

Methoden

Het onderzoek betreft een mixed methods-opzet, bestaande uit een literatuurstudie, kwalitatieve interviews en focusgroepen met professionals, en kwantitatieve analyses van geanonimiseerde Ritax gegevens op itemniveau over de jaren 2022 en 2023. Deze combinatie maakte het mogelijk om inhoudelijke en praktische veranderingen aan het instrument, zoals patronen van onvolledigheid en variatie in geregistreerde gegevens zichtbaar te maken. Tegelijkertijd is de reikwijdte van deze studie beperkt, omdat slechts twee recente jaren zijn onderzocht en de selectie van jeugdigen met een Ritax-afname niet volledig in beeld is.

Openbaarmaking

Het WODC publiceert de onderzoeksrapporten uiterlijk zes weken nadat zij door de directeur van het WODC zijn vastgesteld. Zoals is aangegeven aan de directie Jeugd, Familie en aanpak Criminaliteitsfenomenen van het DG SenB zal het WODC het rapport in dit geval op 2 maart 2026 openbaar maken. Indien later blijkt dat een ander moment van openbaarmaking vanwege zwaarwegende overwegingen opportuun blijkt, dan kan daartoe een gemotiveerd verzoek bij het WODC worden ingediend.

Onderzoekers en begeleidingscommissie

Het onderzoek is uitgevoerd door onderzoekers van de kennislijn Jeugdcriminaliteit van het WODC, dr. Gwendolyn Koops-Geuze (WODC) en prof. dr. André van der Laan (WODC en Universiteit Leiden). Het onderzoek is begeleid door een commissie onder voorzitterschap van prof. dr. Anne Marie Slotboom (Vrije Universiteit en Universiteit van Amsterdam), met als leden de heer Bart de Goeij (Ministerie van Justitie en Veiligheid, Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen), mvr. drs. Anja Frowijn (Raad voor de Kinderbescherming) en mvr. Marie Christine van der Veldt (Nederlands JeugdInstituut).

Bestaat er behoefte aan verdere toelichting op het rapport, de conclusies of de mogelijkheden voor de benutting, dan kan contact worden opgenomen met één van de onderzoekers van het WODC van dit onderzoek. Te bereiken via informatiedesk@wodc.nl.

Met vriendelijke groet,

Prof. dr. I. Giesen
Directeur WODC

Dep. VERTROUWELIJK

Directie WODC

Koningskade 4
2596 AA Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.wodc.nl

Ons kenmerk

7065508 / project 3407

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Dep. VERTROUWELIJK